

V zadnjem petem poglavju je zbral avtor nekaj pozitivnih in še več negativnih norm za naše bodoče unificirano ženitno pravo. Te norme izhajajo logično iz prvih treh poglavij knjige in jim bo zanje čitatelj enako hvaležen, kakor za ona tri. Prav bi pa avtor storil, da priredi naknadno na podlagi teh norm še zakonski osnutek bodočega unificiranega ženitnega prava. Po tem utegnemo preiti na letošnjem ljubljanskem kongresu v »specijalno« debato o tem predmetu.

Poravnava na mapno mejo.

Dr. Širko.

Iz svoje civilne prakse mi je znano, da se je začela praksa s silnim spoštovanjem do mape kot dokaznega sredstva in da je mapa često zadnje zatočišče za rešitev lastninskih sporov. To upoštevanje pa je vedno bolj ginilo, dokler ni popolnoma izginilo. Godilo se je mapi kakor priči, ki jo sodnik le prečesto zaloti na nezanesljivih izpovedbah; nazadnje ji veruje le še to, kar se ujema z vsem ostalim. Tako tudi pri mapi. Mapa je mrtva stvar, poleg in preko nje pa gre življenje, ki dnevno spreminja zemljiške meje. Zato je zanimivo, da §§ 850 in 851 o. d. z., ko govorita o ureditvi mej, niti ne omenjata mape kot dokaznega sredstva za iskanje spornih mejnih črt.¹ Vkljub temu se še ponovno stranke dogovore, da bodi za mejo med njima sporno odločilna mapna meja in zemljemerec; redoma se pri ureditvah meje sklicuje tista stranka, kateri bi utegnili mapni narisi ugodno kazati, krčevito nanjo kot dokaz za staro mejo.

Nastopna rešitev našega vrhovnega sodišča je sicer zanimiva, toda nikakor ni zadovoljiva.

¹ Z ozirom na izvajanja v članku »Za staro pravdo« v lanskem letniku, v katerem zagovarjam mnenje, da je pri nesporni ureditvi mej najprej iskati staro, nazadnje veljavno mejo, naj pripomnim, da se mape za iskanje in ugotavljanje starih mej ne poslužujem, ker ni zanesljiva.

S pravnomočnim sklepom okrajnega sodišča v M. pod Ne I 79/23 je bila meja med gozdoma M. in N. ugotovljena proti zahtevam N. v smislu § 851 o. d. z. po zadnjem mirnem posestnem stanu, ki ga je izkazal M. Na to je naperil N. pri sodišču pod C 178/23 lastninsko tožbo za isti sporni kos gozda s trditvijo, da se je s tožencem M. že pred sodno ureditvijo meje poravnal ustno pred domačim županom tako, da naj velja med njima na tem mestu meja, kakor jo geometer po svoji mapi določi in je stavil tale tožbeni zahtevek:

»Toženi je dolžan priznati, da je tožitelj lastnik zemljišč parc. št. 897/2 in 897/3 kat. o. G. v obsegu, kakor ga kaže katastrska mapa, vzdržati se mora vsakega poseganja v to zemljišče in povrniti stroške...«

V naravi ta črta nikakor ni označena z znamenji ali sicer izkazana.

Prvi sodnik je ta zahtevek najprej iz načelnih razlogov zavrnil; prizivno sodišče pa je sodbo razveljavilo in podalo v svojem sklepu naziranje, po katerem je prvi sodnik v drugi sodbi zahtevku ugodil.

Nato je toženec v prizivu poudarjal: 1. da je tožba ugotovljena, 2. da je nesklepčna in 3. da je zatrjevana poravnava sama na sebi neveljavna.

Zadnjo trditev je izvajal tako:

»Predmet zatrjevanje poravnave je zemlja, o kateri misli vsaka stranka, da je njena last, odločal pa bi naj o tem, ali gre eni ali drugi stranki, ali pa po delih obema, geometer na podlagi mape.

Kakšen posel vrši geometer? Kakor je povzeti iz celokupnik tožiteljevih navedb, naj odločuje geometer po svoji mapi končno veljavno; tega mnenja je bil tudi sodnik, ki izraža v svojih razlogih, da morate stranki biti s to odmero zadovoljni.

Ako damo geometru tak posel, potem je razsodnik, kakor ga pozna civilnopravdni red v § 577 in nasl., kajti v tem slučaju sodi geometer obstoječi spor in mapa mu služi le kot razsojevalno sredstvo, ki ga uporablja s pomočjo svojega strokovnega znanja. Za pogodbo na razsodnika pa je treba po § 577/3 c. pr. r. pismenosti, ki je tukaj ni bilo.

Ako pa se hoče smatrati geometer le za izvedenca oziroma za drugo osebo, ki naj določa predmet pogodbe, se moramo sklicevati na določbo § 878 o. d. z., da je v tem slučaju pogodba nepopolna, ker predmet še ni določen, ampak ga mora šele določiti druga oseba kakorkoli določena. Ako bi naj bila ta oseba geometer, je treba ga tudi osebno imenovati in ne zadostuje samo strokovni naziv geometer, kajti oseba, ki naj določuje oziroma sodi med strankama, je vendar oseba obojestranskega zaupanja. Zato ni moči kratkomalo reči, kakor pravi nasprotnik, da se samo ob sebi razume državno nastavljeni geometer, kajti tudi tak utegne biti dober ali slab, boljši ali slabši veščak, vesten ali pa površen, kratkomalo nasprotnik ne sme vsiliti samolastno nobene osebe, pa naj bi bila tudi najvzornejša. Dalje je potrebno k popolnosti in veljavnosti takega dogovora oziroma pogodbe, da je ta obojestransko imenovana in določena oseba že tudi izrekla svoje mnenje in s tem določila predmet pogodbe. V tem slučaju pa ni imenovana ne ta oseba, niti še ni njenega mnenja. Taka pogodba pa izgubi svojo veljavnost, ako en pogodnik odtegne svoj pristanek, predno je imenovana in pozvana oseba podala svojo odločitev.»

Ta toženčev priziv je prizivno sodišče v N. zavrnilo potem, ko je izpopolnilo tožbeni zahtevek, tako: »Toženi je dolžan priznati, da je tožitelj lastnik zemljišča parc. št. 297/2 in 897/3 kat. občine G., kolikor mejijo te na njegovo nepremičnino parc. št. 896 kat. občine G. v obsegu, kakor kaže mapa...« iz teh razlogov:

»Prizivni razlog napačne pravne presoje ni podan. Prizivno sodišče poudarja, da je tožba sklepčna, zlasti izrek v zgoraj precizirani obliki, ki jo je prizivni senat dopustil na tožnikov predlog, ker se toženec ni protivil. Vsa pravna stvar je urejena tako, da ustreza tožbeni zahtevek določbi § 226 c. pr. r., pa tudi § 7 izvr. r., ker je ugotovljeno, kar ste stranki hoteli, da sta se namreč dogovorili na katastrsko mapo in uradnega zemljemerca, torej na popolnoma jasno stvar, česar pa toženec ni priznal in se tega tudi noče držati... Kar se tiče prizivnih izvajanj o značaju zatrjevanega dogovora ter o razsodniku, je prizivno sodišče pravnega naziranja, da tukaj ne gre za pogodbo na razsodnika, ker ima v tem slučaju zemljemerec le

izvesti to, kar sta stranki baje dogovorili, kajti stranki sta po tožiteljevih navedbah priznali za določene parcele mapno mejo kot pravo, ki jo mora zemljemerec v naravi ugotoviti.«

V reviziji je toženec ponavljal svoje že v prizivu navedeno pravno mnenje in dodal z ozirom na prizivne razloge še to - le:

»Res je vobče pogodba veljavna, ako je le njen predmet vsaj objektivno določljiv iz pogodbe same, ne da bi se morala pogodnika sporazumeti še o kaki nadaljni bistveni okolnosti. Iz tega vidika se mora za pogodbo, ki jo smatra prizivna sodba med strankama za sklenjeno, reči, da nje predmet ni določljiv, ker se morava s tožiteljem še vsekakor sporazumeti, kdo nama bo na mestu pokazal, kako kaže mapa; ta osebnost je za pogodbo vsekakor bistvene važnosti.

Razlogi prizivne sodbe brez potrebe poudarjajo, da je ta oseba uradni zemljemerec, kajti v tožbenem zahtevku in v sodbenem izreku tega ni. Sicer pa tudi z označbo »uradni zemljemerec« nikakor ni oseba določena; gre tu za načelo, ali mi sme — razen sodnika, kadar sodi — moje privatne pravice določevati oseba, ki je jaz nisem individualno za to določil.

Očividno je prezrlo prizivno sodišče, da nikakor ne zadostuje za tožbeni zahtevek, kar bi zadostovalo za veljavnost pogodbe, ki jo zanikam, namreč da je nje predmet objektivno določljiv; zahtevek mora biti kvantitativno in kvalitativno popolnoma določen, tembolj pa še sodbeni izrek, ki mora biti načeloma tak, da obsojenec točno ve, kaj mora storiti, oziroma, kaj opustiti, da mu sodba to naravnost pove. Prizivna sodba pa tega ne pove. Ako hočem zvedeti, kam ne smem posegati, moram vprašati glasom razlogov uradnega zemljemerca, ki mi bo to povedal iz kat. mape. Zopet vprašanje pa je, kateri uradni zemljemerec mora to biti, oziroma mora li biti to žitelj zadovoljen z vsakim, ki ga jaz privedem.

Zlasti pa ne ustreza prizivna sodba določbi § 7 i. r. Izvršilni predlog se sme praviloma opirati le na sodbeni izrek, tukaj, da sem dolžan se vzdržati vsakega poseganja v tožiteljevo zemljišče ter bi se utegnila predlagati izvršba le po § 255 i. r., seveda s trditvijo, da sem posegel v tožiteljevo

zemljišče. Kako bi smel tožitelj to trditi, ko niti sam ne ve, kje v naravi teče meja iz kat. mape?»

Revizija je bila zavrnjena in sicer glede pravne presoje iz teh razlogov:

»Res ni moči pritrditi prizivnemu sodišču, da gre tu za dajatveno, prav opustitveno tožbo, ki bi naj bila izvršljiva v smislu § 7 i. r. Kajti za tako tožbo je tožbeni zahtevek premalo določen v smislu § 226 c. p. r. Tak zahtevek bi bil določen v tem slučaju le, če bi bil tožitelj trdil in zahteval določno v naravi obstoječo mejo, ki bi se krila s kat. mejo.

Tega ni storil, zahteval je marveč le priznanje, da je lastnik zemljišč, kakor jih kaže kat. mapa in da se mora toženec vsakega poseganja v ta zemljišča vzdržati. Po tožbenih navedbah in ugotovitvah spodnjih stopenj je bilo med strankama dogovorjeno, da naj velja za mejo med njunima parcelama kat. meja, kakor bi jo določil uradni zemljemerec. Na podlagi tega je ugotovitveni zahtevek, da mora nasprotnik priznati kat. mejo med temi parcelami, zadostno določen, ko je tudi v sodbenih razlogih pisano, kdo bo mejo določil v naravi.

Dostavek, da se mora toženec vzdržati vsakega poseganja čez kat. mejo je sam po sebi umljiv iz pojma lastninske pravice.

Tožitelj je imel pravni interes na takojšnji ugotovitvi, kar izhaja iz celokupnega dejanskega položaja in kar se mora uradoma upoštevati.

Toženec spornega dogovora ni priznaval in v nespornem postopku je bila meja določena brez ozira na kat. meje. Tožitelj je trdil in tega toženec na prvi stopnji niti ni prerekal, da je posegel s svojimi posestnimi dejanji čez last, zatrjevano po tožitelju, ki jo je opiral na kat. mejo. Ni v interesu tožitelja, da bi si jemal geometra, preden je ugotovljen sporni dogovor, pač pa je v njegovem interesu, da se naj prej ta dogovor čimprej ugotovi in da ima potem o priliki na razpolago sodbo, da utegne dati določiti mejo po uradnem geometru, ki sicer niti ni vezan določevati kat. meja, če jih ta ali ona stranka ne bi hotela priznavati.«

Res se često dogodi, da sodbe najvišje inštanice v spisih izvedena pravna mnenja molče preidejo, dasi bi bilo želeti, da se kakorkoli o njih izrazijo (pri sodbah I. in II. inštanice se to celo zahteva); toda kadar je stvar s sodbo vrhovnega sodišča končno rešena, si mora pač vsak misliti, da sodbi nasprotujoča mnenja po nazorih sodišča niso utemeljena. V našem slučaju je pa ravno vsled zgorajšnje rešitve druga dajativna tožba takorekoč na vidiku in zanjo merodajna pravna vprašanja so se obširno obravnavala v prizivu, v sodbi druge stopnje in v reviziji. To vpije po odgovoru iz najvišje inštanice, ki naj bi v kratkih stavkih povedala, ali smatra sporno pogodbo med strankama za popolno in veljavno ali ne.

Pravzaprav en uspeh pa bo le imelo v razlogih sodbe izraženo mnenje, kdaj je dopustna ugotovitvena tožba; ta uspeh namreč, da se bo utegnila, kadar nastane pomanjkanje pravnih, razcepiti vsaka pravda v ugotovitveno in dajativno iz razlogov te sodbe, kajti na primer v fakturni tožbi ni v interesu tožitelja, da bi se šestel posamezne postavke, preden ni ugotovljen sporni dogovor, pač pa je v njegovem interesu, da se naj ta dogovor čimprej ugotovi.

O pravnih izvajanjih priziva in revizije se vrhovno sodišče nikakor ni izrazilo, vendar je skoro domnevati, da jih odklanja; kljub temu jih smatram za edino pravilne.

Zanimivo iz rešitve najvišje inštanice je, da je tožbeni zahtevek ostal vedno enak, tožitelj je zahteval dajatev, nikakor pa ne kake ugotovitve; kljub temu mu končna sodba ugotovi, česar ni niti zahteval in še vrh tega naloži vse stroške tožencu.

Kakšno razodetje leži v stavku: »v interesu tožnika je, ako ima o priložni priliki na razpolago sodbo, da sme dati določiti mejo po uradnem geometru, ki sicer niti ni vezan določevati kat. mejo, če jih ta ali ona stranka ne bi hotela priznavati« — to je res težko razumeti. Ali rabim mar sodbe, da si smem dati odmeriti svojo mejo po uradnem zemljemercu, ako mi ta to lahko stori ali pa ne. To mi je svobodno tudi brez te sodbe.

Ali je dogovor na mapno mejo veljaven v tem smislu, da si sme ena stranka na podlagi tega dogovora dati odmeriti

mejo po uradnem geometru in da je ta meja potem veljavna ločilnica lastnine obeh strank ali ne, tega nam ta sodba ne pove. Moje mnenje se strinja z izvajanjem toženca, da sme tak dogovor biti le ali dogovor na razsodnika geometra, ali pa da je za njega popolnost tudi treba, da je od obeh naprošeni osebno določeni geometer že izrekel svoje mnenje. Tudi evidenčna oblastva se strinjajo s tem mnenjem, kajti po obstoječih navodilih gre uradni zemljemerec v takih slučajih mejo določevati le tedaj, ako podpišeta obe stranki izjavo — uradni obrazec št. 626, — glasom katere se brezpogojno podvržeta izreku geometra, torej pismena pogodba na razsodnika. Tudi sicer govore vsa navodila geometrom, tako zlasti izvršilna naredba k eviden. zakonu z dne 11. junija 1883, št. 91 drž. zak., da posluje geometer na zaprosilo strank le kot izvedenec v privatnih zadevah in da sme poslovati le na skupni sporazumni predlog obeh mejašev.

Spričo tega se kaže vrednost zgornje sodbe v še čudnejši luči in strankam pač ne bo nikdar jasno in umljivo, zakaj je tožitelj tožbo s stroški vred dobil, pa nima nič od tega, toženec pa je tožbo izgubil in moral plačati vse stroške, pa le ni izgubil zemlje, za katero ga je tožitelj tožil.

Ali sta še v veljavi zakona o društvenem in shodnem pravu od 15. novembra 1867 šte. 134 in 135 d. z.

Dr. Bračić.

Sklicatelj javnega shoda po § 2 zakona z dne 15. nov. 1867 šte. 135 d. z. je bil obsojen. V pritožbi zoper sodbo je uveljavljal:

Navedeni § 2 je razveljavljen po čl. 14 ustave. Ta daje državljanom pravico združevanja, zborovanja in dogovarjanja. Toda kakor pravi avstrijski zakon od 5. novembra 1867 v § 1: »Shodi so dovoljeni po meri določb tega zakona«, tako določa člen 14 ustave natančneje: »Na zborovanja ne sme nihče pri-